

Հիպպոլիտեայ՝ Դանիէլի մեկնութենէն ծանօթ հատուած մը չերեւիր առ մեզ. իսկ հետեւեալն, Տեսիլ Դանիէլի մարգարէի և մեկնութեան երանկոյն Հիպպոլիտեայ Ռուտրացոյ վասն գալստեան նեոխնն և կատարածի աշխարհի. «Եւ տես գազանն չորրորդ» (Դան. պ. է. 7) մեծ նմանութիւն ունի վասն նեոխն գրութեանը. հատուածս տպուած է առ Փիլրայի (էջ 236—239), առ մեզ ձեռագիր Թ. 712:

Երանեցոյն Հիպպոլիտեայ եպիսկոպոսի և վրայի. վասն կատարածի աշխարհի և վասն Նեոխնն, և յերկրորդ գաշառտ Տեսան ներոյ Յիսուսի Քրիստոսի. այս խորագրով հատուածներ կը յիշուին. «Քանգի երանելի մարգարէն աշջ մեր եղեն¹» Թ. 512 և 514. «Եւ արդ լուսարոք եղարք» Թ. 456. և «Քանգի Տեսան Յիսուսի Քրիստոսի գաշառտն յերկրի. Թ. 986. և երեքն ալ նոյն են, յետինս միաներուն կէսն կը սկսի. Փիլրա փորը մաս մը տպած է, առջին հատուածին սկզբնաւորութեանը:

Հուսկ, թէպէտ ընդլէմ Նովոտոյիսի և ընդլէմ Բերոնի զոք մէջ² շատ անգամ խնդիր կ'ըլլայ երկոց բնութեանց և չորրորդութեան վրայ, սակայն անհարազատ կը համարուին և են՝ ի պրչագիրս իրեն ընծայուած պատասիկներն, «Բտտ անտեազ յիշատակի ինճամնեայ ծնեալ Տէրն մեր»։ «Զմարդն տասնց Աստուծոյ Բանին խոստովանեց»։ —

Հիպպոլիտեայ այս զբէին վրայ, և հայ ձեռագրի համար (Թ. 46) կ'ըսէ զրեալ յամի Տեսան 1307 Ի Կաֆա. և կը յաւելու, թէ Հիպպոլիտեայ ծանօթ զործերուն մէջ այս հատուածս չենք գտներ:

1. Կը յիշուի Հայ. Զեռզրց. ցուցակի մէջ (865): Սկզբը լուսանցքի վրայ բուրդակի մէջ (Գ) կը նշանակուի. ուստի երմէ յառաջ երեք ուրիշ զործեր ալ կային նախնարար: — Ճիշդ մեր այս ճանին հին-բուլղարական թարգմանութիւն մ'ալ կայ ժիբ դարէն:

2. Migno, Patr. gr. X. 803—854:

3. 1896: էջք 49, 60:

4. 1896:

5. Մատեն. Հայկ. Թրգմ. էջ 308:

«Եւ տես արարած է և ոչ չարչար»։ — «Իսկ որ երկու բնութիւն ասն»։ — որոց իւրաքանչիւրը երեք կամ չորս տող է, հրատարակուած Փարիզեան զրչագրի (Թ. 85) վրայէն, Ի Մարթենէ (էջ 70—74): Արարատ ամապարդ մէջ³ կը յիշուին Հիպպոլիտեայ ընծայուած քանի մը հայերէն պատասիկներ, հանուած ի բազումոց, և բոտ մտաց յօղուածագրին, մաս մը կը համարուին ընդլէմ Նեոխն կամ այլ սր և է գրքի. Հիպպոլիտեայ (յ) Բուտրացոյ (ոյ), «Զի միութիւն Սրբոյ Երրորդութեան...» — Այլուստ. «Բտտ նեոխն օրինակի, քեպտ և յԱստուծոյ են Որդի և Հոգի...»։ — Նորին, «Ոյ վասն անձին ինչ միայնոյ գաշառտութեան ասեր...»։ — Նորին ի նոյն. «Զի Հայր Աստուած կատարեալ է...»։ Հանդես ամօրեայ այս հատուածներս Ե զարու թարգմանութիւն կը համարի⁴:

Մեր Մատենագրանին ճառերտիր մ'ալ (ԻԹ) Հիպպոլիտեայ Բոտրացոյ կ'ընծայէ Անթիպատրոսի Բոտրացոյ ի Միւնոնիս Քրիստոսի մէկ ճառը⁵. «Պարտապանութեան իմոյ գիր, քաղաւորական գիր, որ այսօր քարոզեցաւ ժողովրդեան, ո՛վ սիրելիք»:

Առ ժամն ասոնք են Հիպպոլիտեայ զործոց հայերէն հատուածներն. հաւանական կը թուի թէ գտնուին ուրիշ կտորներ ալ, մանաւանդ իր մեկնութիւններէն. զուցէ նաեւ ըլլան հատուածներ որ ուրիշ անուան տակ ծածկուած են կամ խառնուած այլոց ճառերուն մէջ, ինչպէս որ ընդհակառակն Հիպպոլիտեայ զործերն այլ և այլ մասերու բաժնուած տեսանք:

Հ. Բ. ՉԻՐԵԱՆԿ

ԱՍԱԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆ
 Իսկատար, կամ կարգաւորութիւն հասարակաց աղօթից հայաւ տանեաց եկեղեցւոյ. արարեալ սրբոյ Սահակայ եւ Մեսրոպայ վարդապետի եւ Գիւստպ եւ Գլխամու մանդակունւոյ եւ այլոց վարդապետաց:

ԳԻՆՆ Է 10 ՖԻ.